

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยครั้งนี้ได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเอกสารต่าง ๆ ทางวิชาการมาประมวลและกำหนดเป็นกรอบแนวคิด ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยในเรื่องต่อไปนี้

1. วิธีการศึกษา
2. ประชากรที่ศึกษาในการสัมภาษณ์
3. ระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
6. ข้อจำกัดและปัญหาอุปสรรคในการศึกษา
7. การตรวจสอบข้อมูล
8. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยมีจุดมุ่งหมายที่ศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ในด้าน

1. ความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติหน้าที่ (Accountability)
2. ความสำนึกในหน้าที่ (Responsibility)
3. การปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้เสีย (Equitable Treatment)
4. ความโปร่งใสในการดำเนินงาน (Transparency)

ในการค้นหาความเป็นจริงที่ปรากฏอย่างหลากหลาย ซึ่งต้องอาศัยความพิถีพิถันละเอียดลึกซึ้ง ใช้เวลาอย่างต่อเนื่องในการศึกษา เพื่อเจาะลึกให้เข้าใจถึงสภาพการเปลี่ยนแปลง และให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริง ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (qualitative methodology) ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากการวิจัยลักษณะนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการศึกษาเรื่องปรากฏการณ์นิยม (phenomenology) ที่มุ่งแสวงหาความเป็นจริงของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ในทัศนะของคนในสังคม ซึ่งแตกต่างไปจากทัศนะของผู้ศึกษา เพื่อศึกษาวิเคราะห์ให้เกิดความเข้าใจถ่องแท้ตลอดจนทำให้เห็นภาพที่สะท้อนมุมมองในมิติต่าง ๆ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูล ออกเป็น 2 ส่วน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (review data) และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (field data)

ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้มีวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นหลัก และการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ศึกษาใช้แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ซึ่งเป็นการตั้งคำถามแบบปลายเปิดไว้ล่วงหน้า

ประชากรที่ศึกษาในการสัมภาษณ์

ประชาชนที่ศึกษาสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จำนวน 9 คน ได้แก่

1. รองผู้ว่าการบริหาร
2. ผู้ช่วยผู้ว่าการนโยบาย
3. หัวหน้ากลุ่มงานคณะกรรมการ กฟผ. และผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ กฟผ.
4. ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายแผนวิสาหกิจ
5. รองประธาน สร.กฟผ. บริหาร
6. นิติกร
7. เลขานุการ สร.กฟผ.
8. ลูกจ้าง กฟผ.
9. กรรมการ กฟผ.

การจัดกลุ่มและการคัดเลือกผู้สัมภาษณ์

กลุ่มที่ 1. ผู้บริหารระดับสูง

รองผู้ว่าการบริหาร วุฒิการศึกษาปริญญาโท ด้านบริหาร ปริญญาตรี วิศวกรรมศาสตร์ รองผู้ว่าการ กฟผ. มีทั้งหมด 8 คน เหตุที่เลือกรองผู้ว่าการบริหารทำหน้าที่โฆษก กฟผ. ที่ต้องแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน และสาธารณะชนต่อกิจการ กฟผ. จำเป็นต้องทราบเรื่อง มติของคณะกรรมการและรับรู้เรื่องต่าง ๆ ของ กฟผ. อย่างถูกต้อง ครบถ้วน สามารถให้รายละเอียด ข้อเท็จจริง สร้างความเข้าใจต่อสังคม และรับผิดชอบงานด้านบริหารทรัพยากรมนุษย์

ผู้ช่วยผู้ว่าการนโยบาย จบวุฒิการศึกษาปริญญาตรี วิศวกรรมศาสตร์ กฟผ. มีผู้ช่วยผู้ว่าการ 24 คน สาเหตุเลือกเพราะเป็นผู้ที่ดูแลด้านนโยบายและแผนงาน กำลังผลิตกระแสไฟฟ้า เก็บรวบรวมข้อมูล ราคาค่ากระแสไฟฟ้า และเป็นผู้แทน กฟผ. เข้าไปประชุมกับกระทรวงพลังงาน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ กฟผ.

กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารระดับกลาง

ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายแผนวิสาหกิจ วุฒิการศึกษาปริญญาโท เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำแผนวิสาหกิจของ กฟผ. ซึ่งเกี่ยวข้องต่อการปรับโครงสร้างกิจการไฟฟ้า และจัดทำสรุปรายงานประจำปี ทำให้สามารถทราบผลการดำเนินงานและมาวิเคราะห์ถึงความสำเร็จหรือล้มเหลวในการปรับปรุงองค์การตลอดเวลา

หัวหน้ากลุ่มงานของคณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ กฟผ. เป็นการเขียนรายงานการประชุม ตั้งแต่คณะกรรมการชุดแรก จนถึงชุดปัจจุบัน ทราบข้อมูลต่าง ๆ และสามารถให้รายละเอียดตอบทบทวนคณะกรรมการได้สมควร

กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารระดับต้น และผู้ปฏิบัติงานระดับล่าง

นิติกร เป็นผู้ที่เกี่ยวข้อง เรื่อง แรงงานสัมพันธ์ของฝ่ายทรัพยากรบุคคล ในการประสานงานกันระหว่างฝ่ายบริหาร และฝ่ายพนักงาน และรับรู้การนำมติของคณะกรรมการเกี่ยวกับ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้ทราบ

ผู้แทนสหภาพแรงงาน เป็นองค์กรตัวแทนผู้ปฏิบัติงานตามกฎหมายแรงงานที่ให้บทบาทและหน้าที่ เสนอความเห็นข้อเรียกร้องต่อฝ่ายบริหาร ให้เกิดความเป็นธรรมโดยยึดหลักสิทธิ และสภาพการจ้าง ให้เกิดความเป็นธรรม และรักษาผลประโยชน์ขององค์การ

ผู้แทนลูกจ้าง เป็นการทำงานให้กับองค์การแต่ไม่ได้รับการบรรจุเป็นพนักงาน ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์และสวัสดิการเทียบเท่าพนักงาน บางครั้งก็ขาดความมั่นคงในการทำงาน จึงใช้สิทธิในการร้องเรียน ขอความเป็นธรรมต่อคณะกรรมการ เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มในฐานะผู้มีส่วนได้เสีย

ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ช่องทาง การสัมภาษณ์ 17 , 19 เมษายน 2550 และแจกแบบสอบถาม วันที่ 14 พฤษภาคม 2550

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ในระยะแรกของการเข้าพื้นที่ผู้ศึกษาใช้วิธีการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้อาศัยวิธีการดังนี้

การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal interview) เป็นการพูดคุยกับสมาชิกกลุ่มประชากรในลักษณะของการพูดคุย เป็นการซักประวัติ คอยเรื่องทั่วไป คอยเรื่องความเป็นอยู่ในขณะนั้น แล้วจึงนำเข้าสู่ประเด็นข้อคำถามที่ต้องการความคิดเห็น โดยใช้วิธีนัดหมายกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญทางโทรศัพท์ เพื่อแจ้งวัน เวลา และสถานที่นัดพบ เพื่อสัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. แนวคำถามในการสัมภาษณ์เจาะลึก เป็นเครื่องมือที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง โดยการศึกษาประเด็นคำถามจากการทบทวนวรรณกรรม และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เป็นแนวคำถามปลายเปิด

ให้มีความครอบคลุมตามกรอบแนวคิดและขอบเขตของการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องการศึกษา และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ มีการเรียงลำดับคำถาม เนื้อหาของคำถามสามารถปรับได้ตามลักษณะของผู้ถูกสัมภาษณ์ โดยอาศัยหลักการตั้งแนวคำถามที่มีความเข้าใจง่าย เป็นคำถามปลายเปิด ไม่เป็นคำถามนำ โดยผู้ศึกษาได้แบ่งข้อคำถามในการสัมภาษณ์ จำนวน 5 ข้อ ดังนี้

1.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการ กฟผ. ด้านความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติหน้าที่

1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการ กฟผ. ด้านความสำนึกในหน้าที่ตามบทบาท

1.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการ กฟผ. ด้านการปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเท่าเทียมกัน

1.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการ กฟผ. ด้านความโปร่งใสในการดำเนินงาน

1.5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2. เครื่องบันทึกเสียงขนาดเล็กพร้อมเทปบันทึกเสียงและแบตเตอรี่ ผู้ศึกษาได้นำเครื่องบันทึกเสียงขนาดเล็กพร้อมเทปบันทึกเสียงและแบตเตอรี่ เพื่อใช้ในการบันทึกเสียงขณะทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และก่อนที่จะมีการบันทึกเสียงแต่ละครั้ง ต้องมีการขออนุญาตผู้ถูกสัมภาษณ์ และต้องได้รับความยินยอมในการบันทึกเสียงก่อนจึงทำการบันทึกเสียงได้โดยทำการบันทึกแบบเปิดเผย และรับรองในการที่จะไม่เปิดเผยข้อมูลให้บุคคลอื่นทราบ ในเรื่องของการกล่าวหาตักเตือน หรือวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อป้องกันการปกปิดข้อมูลที่สำคัญ หลังจากจบการบันทึก ผู้ศึกษาได้ทำการเขียนชื่อและจัดทำเป็นรหัสพร้อมลงวันที่ในการสัมภาษณ์ไว้ข้างตลับเทป เพื่อป้องกันความผิดพลาด และใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ข้อจำกัดและปัญหาอุปสรรคในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีช่วงระยะเวลาค่อนข้างจำกัด สำหรับผู้ศึกษาทำให้เวลาน้อยเกินไปในการรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ และการที่สัมภาษณ์ได้รับข้อมูลจำกัด ซึ่งการตอบคำถามในแบบสัมภาษณ์ไม่ได้รายละเอียดเท่าที่ควร และข้อเสนอแนะก็ไม่มี

การตรวจสอบข้อมูล

หลังจากผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ได้นำมาตรวจสอบความครบถ้วนถูกต้องแม่นยำของข้อมูล (validity) ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมภาคสนาม ไม่ว่าจะเป็นการเก็บด้วยวิธีการสังเกต หรือการสัมภาษณ์ ควรที่จะมีความถูกต้องแม่นยำหรือเที่ยงตรงที่สุด ไม่บิดเบือนไปจากธรรมชาติและความเป็นจริง การพิจารณาหาความเที่ยงตรงของข้อมูลนั้น ในการวิจัยเชิงคุณภาพ นักวิจัยเชิงคุณภาพ จะต้องแสวงหาความเที่ยงตรงของข้อมูลไปพร้อม ๆ กับการมีจรรยาบรรณ ในการศึกษาวิจัยเพราะความเที่ยงตรงนั้นเกิดจากตัวผู้ให้สัมภาษณ์และผู้สัมภาษณ์

ผู้ศึกษายืนยันความเชื่อถือได้ (reliability) ของข้อมูลด้วยการให้บุคคลที่อยู่ในปรากฏการณ์ที่ศึกษาตรวจสอบรับรองความถูกต้อง โดยการให้เจ้าของข้อมูลอ่านข้อมูลพร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ทักท้วงหรือยอมรับข้อมูลที่นำเสนอ ซึ่งใช้ทั้งส่วนของข้อมูลเบื้องต้น และส่วนข้อมูล que ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ตีความแล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของผลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) คือ เทคนิคการศึกษาวิจัยที่พยายามจะบรรยายเนื้อหาของข้อความหรือเอกสาร โดยใช้วิธีการพรรณนาอย่างเป็นระบบ การบรรยายนี้เน้นที่เนื้อหาตามที่ปรากฏในข้อความที่สัมภาษณ์ในการศึกษารั้งนี้